

ΣΤΕ 807/2014 [Χωροθέτηση ΑΣΠΗΕ σε Σημαντικές Περιοχές για τα πουλιά]

Περίληψη

-Μετά την παρέλευση του χρονικού διαστήματος, το οποίο είχε ταχθεί στη Διοίκηση με την απόφαση 1422/2013 του Τμήματος, το Τμήμα συνήλθε εκ νέου σε διάσκεψη, δεδομένου δε ότι, όπως διαπιστώθηκε, η προθεσμία αυτή παρήλθε χωρίς η Διοίκηση να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες, όπως επέτασσε εν προκειμένω η αναβλητική απόφαση, την έκδοση δηλαδή αποφάσεως, σε συμπλήρωση των σχετικών ρυθμίσεων του χωροταξικού πλαισίου, πρέπει η κρινόμενη αίτηση να γίνει εν μέρει δεκτή, και να ακυρωθεί η παράλειψη της Διοικήσεως να διαλάβει στο προσβαλλόμενο Ειδικό Πλαίσιο ρύθμιση, με την οποία να επιβάλλεται η σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης και για τις περιοχές εκτός ΖΕΠ που χαρακτηρίζονται ως Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (Σ.Π.Π.).

-Η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί στη Διοίκηση προκειμένου να εκδώσει, σε συμπλήρωση των ρυθμίσεων του προσβαλλόμενου χωροταξικού σχεδίου, απόφαση του αρμοδίου οργάνου με την οποία να προβλέπεται ότι για τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (Σ.Π.Π.), επιβάλλεται η σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης.

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Αικ. Σακελλαροπούλου*

Δικηγόροι: *Β. Δωροβίνης, Κ. Βαρδακαστάνης, Αγγ. Καστανά*

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθ. 49828/12.11.2008 αποφάσεως της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον Τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης (Β' 2464/3.12.2008), με την οποία εγκρίθηκε το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και η σχετικώς εκπονηθείσα στρατηγική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η πράξη αυτή προσβάλλεται κατά το μέρος που αφορά ρυθμίσεις οι οποίες περιέχονται στα άρθρα 6 και 10 του πιο πάνω Ειδικού Πλαισίου.
3. Επειδή, με την 1422/2013 απόφαση το Τμήμα ανέβαλε την κρίση ως προς τη νομιμότητα του άρθρου 6 παρ. 3 του προσβαλλόμενου Ειδικού Πλαισίου, προκειμένου η Διοίκηση να προβεί στις ενέργειες που αναφέρονται στην απόφαση αυτή, απέρριψε δε κατά τα λοιπά την κρινόμενη αίτηση.
4. Επειδή, ειδικότερα, με την ως άνω απόφαση του Τμήματος έγιναν δεκτά τα

εξής: Στο άρθρο 4 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ θεσπίζεται τόσο για τα είδη που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι, όσο και για τα αποδημητικά είδη, ειδικό και ενισχυμένο σύστημα προστασίας, το οποίο δικαιολογείται από το γεγονός ότι πρόκειται, αντιστοίχως, για τα είδη που αντιμετωπίζουν τη μεγαλύτερη απειλή και τα είδη που αποτελούν κοινή κληρονομιά της Κοινότητας (βλ. C-169/1989 Van den Burg, C-44/1995, Royal Society for the protection of Birds, C-235/2004, Επιτροπή/Ισπανίας, C-191/2005, Επιτροπή/Πορτογαλίας). Προς τούτο, επιβάλλεται να εφαρμόζονται μέτρα γενικής και ειδικής διατηρήσεως. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνεται η δημιουργία ζωνών προστασίας και ειδικών ζωνών προστασίας, βάσει μόνο ορνιθολογικών κριτηρίων, χωρίς να δύνανται να ληφθούν υπόψη επιταγές οικονομικής φύσεως, είτε κατά το άρθρο 2 της πιο πάνω οδηγίας περί πτηνών, είτε κατά το άρθρο 6 παρ. 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ περί οικοτόπων (βλ. C-44/1995). Ειδικότερα, οι διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 1 και 2 επιβάλλουν την υποχρέωση να θεσπίζεται για τις Ζ.Ε.Π. νομικό καθεστώς προστασίας που να διασφαλίζει, μεταξύ άλλων, την επιβίωση και την αναπαραγωγή των ειδών πτηνών που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι της οδηγίας αυτής, καθώς και την αναπαραγωγή, την αλλαγή φτερώματος και τη διαχείριση των ειδών αποδημητικών πτηνών που δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι, των οποίων όμως η έλευση είναι τακτική (βλ. C-293/2007, Επιτροπή/Ελληνικής Δημοκρατίας, σκ. 22 επόμεν., C-355/1990, Επιτροπή/Ισπανίας, σκ. 28-32, C-166/1997, Επιτροπή/Γαλλικής Δημοκρατίας, σκ. 21). Περαιτέρω, από την ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 4 της οδηγίας περί πτηνών και των άρθρων 6 και 7 της οδηγίας περί οικοτόπων συνάγεται ότι οι ρυθμίσεις του άρθρου 6 παρ. 2-4 της τελευταίας αυτής οδηγίας ισχύουν για ζώνες που έχουν χαρακτηριστεί δυνάμει του άρθρου 4 παρ. 1 ή 2 της οδηγίας περί πτηνών, κατά τις διατάξεις δε του εν λόγω άρθρου 6 παρ. 4, όταν συντρέχουν λόγοι επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων οικονομικής ή κοινωνικής φύσεως, είναι επιτρεπτή η εκτέλεση σχεδίου που έχει σημαντικές επιπτώσεις σε περιοχή, η οποία, βάσει ορνιθολογικών κριτηρίων, κατά τα ανωτέρω εκτιθέμενα, έχει καθορισθεί ως Ζ.Ε.Π. (βλ. C-44/1995). Αντίθετα, σε ζώνες οι οποίες δεν έχουν καταταγεί ως Ζ.Ε.Π., εφαρμόζεται το αυστηρό καθεστώς προστασίας του άρθρου 4 παρ. 4 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ περί πτηνών και, συνεπώς, στην περίπτωση αυτή δεν είναι επιτρεπτή η εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 3 και 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ περί οικοτόπων, οι οποίες επιτρέπουν την έγκριση σχεδίων για επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως (βλ. C-374/1998, Basses Corbières, Επιτροπή/Γαλλικής Δημοκρατίας, σκ. 44-58). Εξάλλου, σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΚ, το άρθρο 6 παρ. 2 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ επιβάλλει την υποχρέωση να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο υποβάθμισης των οικοτόπων και πρόκλησης σημαντικών διαταράξεων που θίγουν τα είδη, για τα οποία έχουν καθορισθεί οι ζώνες αυτές, το δε άρθρο 6 παρ. 3 της ίδιας

- οδηγίας θεσπίζει διαδικασία, με την οποία σκοπείται να διασφαλιστεί ότι σχέδιο μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του συγκεκριμένου τόπου, δυνάμενο, όμως, να επηρεάσει σημαντικά τον τόπο αυτό, θα εγκρίνεται μόνον αν, κατόπιν προηγούμενου ελέγχου, διαπιστωθεί ότι δεν πρόκειται να παραβιάσει την ακεραιότητα αυτού του τόπου. Ειδικότερα, απαιτείται να υπάρχει διαμορφωμένη πεποίθηση, να μην υφίσταται δηλαδή, από επιστημονικής απόψεως, καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απουσία επιβλαβών συνεπειών για την ακεραιότητα αυτού του τόπου.
5. Επειδή, όπως επίσης έγινε δεκτό με την προαναφερόμενη 1422/ 2013 απόφαση του Τμήματος, από τις οδηγίες 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ ΕΟΚ, σε συμμόρφωση προς τις οποίες εκδόθηκαν, αντιστοίχως, οι κοινές αποφάσεις 414985/29.11.1985 του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας και του Αναπληρωτή Υπουργού Γεωργίας (Β΄ 757), και 33318/3028/11.12. 1998 των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Γεωργίας, Εμπορικής Ναυτιλίας και Πολιτισμού (Β΄ 1289), προκύπτει ότι καταρχήν δεν αποκλείεται η εγκατάσταση αιολικών πάρκων εντός ή πλησίον περιοχών του δικτύου Natura 2000 και Ζ.Ε.Π., αλλά το επιτρεπτό ή μη εξετάζεται κατά περίπτωση. Ειδικότερα δε, αιολικά πάρκα που είναι δυνατόν να επηρεάζουν σημαντικά ένα τόπο του δικτύου Natura 2000 υπόκεινται σε δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεών τους, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 3-4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Περαιτέρω, από το άρθρο 5 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, σε συνδυασμό προς τις λοιπές, μνημονευόμενες στην προηγούμενη σκέψη διατάξεις προκύπτει ότι η εγκατάσταση αιολικών πάρκων δεν επιτρέπεται να προκαλεί σημαντική καταστροφή ή ενόχληση σε είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος, μεταξύ των οποίων τα πουλιά που προστατεύονται από την οδηγία 79/409/ΕΟΚ, ή στους σημαντικούς οικοτόπους τους, είτε βρίσκονται εντός είτε εκτός προστατευμένων περιοχών. Εξ άλλου, η ίδρυση αιολικού πάρκου υπόκειται παράλληλα στις διατάξεις της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων έργων, η οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με το ν. 1650/1985 για την προστασία του περιβάλλοντος, όπως αυτός τροποποιήθηκε από το ν. 3010/2002, εντάσσεται δε είτε στα έργα της 1ης και 2ης υποκατηγορίας της Α΄ κατηγορίας, είτε στα έργα της 3ης και 4ης υποκατηγορίας της Β΄ κατηγορίας, κατά τις διατάξεις της Η.Π.15393/2332/2002 Κ.Υ.Α., όπως συμπληρώθηκε με την 145799/2005 Κ.Υ.Α., με τις οποίες προβλέπεται διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Π.Π.Ε.Α.) και Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Ε.Π.Ο.) ή μόνον Ε.Π.Ο., ανάλογα με την κατηγορία του έργου. Εξ άλλου, κατ' εξουσιοδότηση του ν. 1650/1985 έχουν εκδοθεί ειδικά για τις Α.Π.Ε. η οικ. 104247/2006 (Β΄ 663) κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., με την οποία καθορίστηκε η διαδικασία Π.Π.Ε.Α. και Ε.Π.Ο. έργων Α.Π.Ε.,

καθώς και η οικ. 10428/2006 (Β' 663) κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. «Περιεχόμενο, δικαιολογητικά και λοιπά στοιχεία των Π.Π.Ε., των Μ.Π.Ε., καθώς και συναφών μελετών περιβάλλοντος, έργων Α.Π.Ε.», σύμφωνα με τις οποίες, απαιτείται προηγούμενη εκτίμηση των επιπτώσεων των έργων Α.Π.Ε., μεταξύ άλλων, στο φυσικό περιβάλλον, στοιχείο του οποίου είναι και η ορνιθοπανίδα, πρέπει δε να περιλαμβάνεται στη σχετική μελέτη και ειδική αναφορά σε «ειδικές φυσικές περιοχές». Συνεπώς, κατά τη διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης αιολικών πάρκων που βρίσκονται σε περιοχές εκτός των περιοχών Ζ.Ε.Π., πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις σε προστατευόμενα είδη πουλιών που είναι εν δυνάμει ευαίσθητα στη λειτουργία των εν λόγω εγκαταστάσεων, ιδίως αν το υπό έγκριση αιολικό πάρκο βρίσκεται στην περιοχή σημαντικού διαδρόμου αποδημητικών πτηνών (μεταναστευτικής στενωπού) ή σε θαλάσσια περιοχή σημαντική για τα πουλιά, ή σε σημαντική περιοχή για τα πουλιά (Σ.Π.Π.), η οποία ακόμη δεν έχει χαρακτηριστεί ως Ζ.Ε.Π. Το καθεστώς προστασίας των Σ.Π.Π. είναι, μάλιστα, αυστηρότερο σε σχέση με τις Ζ.Ε.Π., διότι όπως εκτίθεται στην προηγούμενη σκέψη, δεν επιδέχεται τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 6 παρ. 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, δηλαδή δεν παρέχει τη δυνατότητα έγκρισης έργων για επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως (βλ. C-374/1998, Basses Corbières, Επιτροπή/ Γαλλικής Δημοκρατίας, σκ. 44-58, C-355/1990, Santona, Επιτροπή/Ισπανίας, C-186/2006, Επιτροπή/Ισπανίας, σκ. 26-28).

6. Επειδή, με την ως άνω απόφαση του Τμήματος έγινε περαιτέρω δεκτό, ότι στην προκειμένη περίπτωση, κατά τη διαδικασία που προηγήθηκε της εγκρίσεως του προσβαλλομένου πλαισίου, και, συγκεκριμένα, με τη σχετική υποστηρικτική μελέτη διαπιστώνεται κατ' αρχήν ότι γενικά οι κίνδυνοι και για τα αποδημητικά και για τα ενδημικά πουλιά, είναι αμελητέοι, όμως σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές ή περιοχές που είναι γνωστές για την ορνιθολογική τους αξία, οι εγκαταστάσεις αιολικών πάρκων πρέπει να εξετάζονται με ιδιαίτερη προσοχή (σελ. 43) ... Εν συνεχεία γίνεται συγκριτική παρουσίαση της χωροταξικής προσέγγισης των Α.Π.Ε. στην υπόλοιπη Ευρώπη και, μεταξύ άλλων, διαπιστώνεται ότι: «... Σε όλες τις χώρες εξετάζονται διάφορα περιβαλλοντικά και χωροταξικά κριτήρια και γίνεται εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των αιολικών πάρκων. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στον θόρυβο, στην επίδραση στο τοπίο και στα πουλιά. Τα κριτήρια αυτά αποτελούν μέρος της Μ.Π.Ε., ενώ πολλές μελέτες έχουν γίνει για τις επιπτώσεις στα πουλιά από την λειτουργία αιολικών πάρκων. Οι περισσότερες μελέτες (Port la Nouvelle στη Γαλλία, Aberdeenshire στη Σκωτία, offshore αιολικών πάρκων, μελέτη της WWF για Έβρο και Ροδόπη) έχουν δείξει ότι οι ανεμογεννήτριες και τα πουλιά μπορούν να συνυπάρξουν. Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δίνεται σε διαδρόμους αποδημητικών πουλιών και σε περιοχές

όπου υπάρχουν σπάνια και απειλούμενα προς εξαφάνιση είδη πουλιών, όμως τα κριτήρια αυτά δεν πρέπει να αποτελούν από μόνα τους κριτήριο αποκλεισμού του έργου ...» Τέλος, επισημαίνεται ότι «οι Ζώνες Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας της Οδηγίας 79/409 (ΖΕΠ-SPA), δεν αποτελούν καταρχήν ζώνες αποκλεισμού και οι όποιοι περιορισμοί εγκατάστασης Α/Π (πχ. πυκνότητα εγκατάστασης των ανεμογεννητριών, ελάχιστες αποστάσεις) σε συγκεκριμένη ζώνη Ζ.Ε.Π., θα προκύπτουν κατά περίπτωση στο πλαίσιο της αξιολόγησης από την αρμόδια Υπηρεσία Περιβάλλοντος της σχετικής ορνιθολογικής μελέτης (εκπονούμενης από ειδικούς Επιστήμονες με αποδεδειγμένη γνώση και εμπειρία στο σχετικό θέμα), στο στάδιο της ΕΠΟ» (βλ. σελ. 184 και 258). Περαιτέρω, στην Σ.Μ.Π.Ε. που εγκρίθηκε με την προσβαλλόμενη πράξη περιλαμβάνονται τα εξής ως προς τα ζητήματα προστασίας της ορνιθοπανίδας: Κατ' αρχήν σε μία αποτίμηση της κατάστασης του περιβάλλοντος της Ελλάδας, με βάση τους περιβαλλοντικούς δείκτες αειφορίας και την αναφορά της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος, διαπιστώνεται ότι στον δείκτη που αφορά «τα απειλούμενα είδη πτηνών σαν ποσοστό των γνωστών ειδών» η τιμή για την Ελλάδα κινείται σε επίπεδο αρκετά χειρότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (2,79 έναντι μέσης τιμής 1,70), αποτυπώνοντας την αναγκαιότητα περαιτέρω ενσωμάτωσης της μέριμνας για τη διατήρηση των πτηνών στις τομεακές πολιτικές (σελ. 127, 161). Εν συνεχεία, στο πλαίσιο μίας αναλυτικής περιγραφής της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: α) Οι υγρότοποι της Ελλάδας, αν και γενικά είναι μικρής έκτασης και ο αριθμός τους έχει μειωθεί σημαντικά κατά τον τελευταίο αιώνα, κυρίως λόγω των αποξηράνσεων, είναι πολλοί, πολλών τύπων και ιδιαιτέρως πλούσιοι. Οι σημαντικότεροι 10 από αυτούς έχουν ενταχθεί στη συνθήκη RAMSAR και έχει θεσπισθεί η προστασία τους. Επίσης, ένας σημαντικός αριθμός υγροτόπων έχει ενταχθεί στις προτεινόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000. Όμως, η βιοποικιλότητα των υγροτόπων είναι ανεπαρκώς γνωστή και πολλοί από αυτούς απειλούνται άμεσα. Πάντως, τα τελευταία χρόνια οι υγρότοποι έχουν γίνει επίκεντρο αξιολογών προσπάθειών μελέτης και προστασίας και οι προοπτικές για το μέλλον τους είναι αισιόδοξες (σελ. 174). β) Στην Ελλάδα το ποσοστό της εδαφικής έκτασης που έχει ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000 είναι περίπου 19,1% (23,3% εάν υπολογισθούν και οι θαλάσσιες εκτάσεις) και αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα στην ΕΕ (σελ. 176). γ) Το σύνολο των υγροτόπων Ramsar έχουν συμπεριληφθεί στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 (σελ. 177). δ) Η ορνιθοπανίδα της Ελλάδας είναι επίσης εξαιρετικά πλούσια, τόσο σε ενδημικά, όσο και σε μεταναστευτικά είδη. Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, έχουν καταγραφεί 436 σπάνια είδη πτηνών, καταναμεμημένα σε τρεις κατηγορίες. ... Η Ελλάδα διαθέτει 196 περιοχές χαρακτηρισμένες ως Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (Σ.Π.Π.). Οι 151 από αυτές έχουν χαρακτηριστεί σαν Ζώνες Ειδικής Προστασίας υπό τις επιταγές της οδηγίας

79/409/ΕΟΚ για την προστασία των άγριων πουλιών, ενώ 10 προστατεύονται και από τη συνθήκη Ramsar για την προστασία των υγροτόπων. Το 40% των περιοχών αυτών αποτελούν τόπους αναπαραγωγής και διαχείμασης παγκοσμίως απειλούμενων πτηνών, ενώ αρκετές από τις Σ.Π.Π. αποτελούν ενδιάμεσους σταθμούς στην πορεία των μεταναστευτικών πουλιών από την βορειοανατολική Ευρώπη προς την Αφρική και την Ασία (βλ. σελ. 193-194). Στη συνέχεια προσδιορίζονται οι επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα από τις ρυθμίσεις του ειδικού πλαισίου για τη χωροθέτηση των αιολικών πάρκων και η σχετική αξιολόγηση της Σ.Μ.Π.Ε. καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η χωροθέτηση αιολικών πάρκων εντός Ζ.Ε.Π. και Σ.Π.Π. είναι κατ' αρχήν δυνατή, μετά από λεπτομερή μελέτη των ζητημάτων της ορνιθοπανίδας στο στάδιο των περιβαλλοντικών μελετών του έργου, προκειμένου να προληφθούν οι αρνητικές επιπτώσεις του (συγκρούσεις πτηνών με τις ανεμογεννήτριες, μετατόπισή τους λόγω ενόχλησης, φαινόμενα φραγμού των πτηνικών οδών και τη μετατροπή/απώλεια των οικοτόπων της ορνιθοπανίδας). Εν τέλει, με την προσβαλλόμενη πράξη υιοθετήθηκε η παρακάτω ρύθμιση του προσχεδίου, σύμφωνα και με την υπ' αριθμ. 1/20. 3.2008 γνωμοδότηση του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης: «Επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) της ορνιθοπανίδας της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ ύστερα από τη σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης και σύμφωνα με τις ειδικότερες προϋποθέσεις και περιορισμούς που θα καθορίζονται στην οικεία πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων» (άρθρο 6 παρ. 3). Όπως προκύπτει, εξάλλου, από τα έγγραφα των απόψεων της Διοίκησης προς το Δικαστήριο (19277/14.9.2009 και 44824/30.10.2009, Γεν. Δ/σης Περιβάλλοντος), μετά την έκδοση της προσβαλλομένης εκπονήθηκε, σε συμμόρφωση και προς την μνημονευθείσα απόφαση C-334/04 του ΔΕΚ, σχετική ορνιθολογική μελέτη με τίτλο «Πρόγραμμα επαναξιολόγησης 69 σημαντικών περιοχών για τα πουλιά για το χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας». Με τη μελέτη αυτή επιβεβαιώνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό η αξιολόγηση των επίμαχων περιοχών και ειδικότερα, αφενός προτείνεται 65 εξ αυτών να χαρακτηρισθούν ως Ζ.Ε.Π., με αποτέλεσμα να αυξηθεί η επικάλυψη μεταξύ του καταλόγου των σημαντικών για την ορνιθοπανίδα περιοχών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (IBA 2000) και Ζ.Ε.Π. σε ποσοστό 73% από 48% και αφετέρου διαπιστώνεται η ανάγκη συμπληρωματικής έρευνας για την αναπροσαρμογή των ορίων ή δημιουργία Ζ.Ε.Π. σε ορισμένους από τους υγροτόπους του IBA 2000, καθώς και για την οριοθέτηση Ζ.Ε.Π. σε περιοχές με επικάλυψη IBA-ZEP μικρότερο από 75%. Ο IBA, σύμφωνα και με τη νομολογία του ΔΕΚ (βλ. ενδεικτικά υπόθεση C-334/04, Επιτροπής/Ελλάδας, σκ. 28 και 33), αποτελεί την πλέον ενημερωμένη και ακριβή βάση αναφοράς για την αναγνώριση των περιοχών που είναι οι πλέον κατάλληλες, σε αριθμό και επιφάνεια, για τη διατήρηση των πτηνών, δεδομένου ότι δεν υφίστανται επιστημονικές αποδείξεις περί του αντιθέτου.

- Ήδη, δε, η Ελλάδα έχει καταδικαστεί για παράβαση του άρθρου 4 παρ. 1 και 2 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, για το λόγο ότι κατέταξε σε ζώνες ειδικής προστασίας εδάφη, των οποίων ο αριθμός και η συνολική επιφάνεια υπολείπονται σαφώς του αριθμού και της συνολικής επιφανείας των εδαφών που πληρούν τις προϋποθέσεις κατατάξεώς τους σε Ζ.Ε.Π. σύμφωνα με τον IBA 2000 (υπόθεση C-334/2004, C-293/2007).
7. Επειδή, στο άρθρο 6 του επίδικου χωροταξικού πλαισίου καθορίζονται περιοχές αποκλεισμού και ζώνες ασυμβατότητας για τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων και ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. Σε όλες τις κατηγορίες περιοχών του προηγούμενου άρθρου, πρέπει να αποκλείεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός: α. Των κηρυγμένων διατηρητέων μνημείων της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και των άλλων μνημείων μείζονος σημασίας της παρ. 5 ββ) του άρθρου 50 του ν. 3028/2002, καθώς και των οριοθετημένων αρχαιολογικών ζωνών προστασίας Α που έχουν καθορισθεί κατά τις διατάξεις του άρθρου 91 του ν. 1892/1991 ή καθορίζονται κατά τις διατάξεις του ν. 3028/2002. β. Των περιοχών απολύτου προστασίας της φύσης και προστασίας της φύσης που καθορίζονται κατά τις διατάξεις των άρθρων 19 παρ. 1 και 2 και 21 του ν. 1650/1986. γ. Των ορίων των Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας (Υγρότοποι Ραμσάρ). δ. Των πυρήνων των εθνικών δρυμών και των κηρυγμένων μνημείων της φύσης και των αισθητικών δασών που δεν περιλαμβάνονται στις περιοχές της περιπτώσεως β' του παρόντος άρθρου. ε. Των οικοτόπων προτεραιότητας περιοχών της Επικράτειας που έχουν ενταχθεί ως τόποι κοινοτικής σημασίας στο δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 σύμφωνα με την απόφαση 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ L 259 της 21.9.2006, σ. 1). ... 3. Επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) της ορνιθοπανίδας της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ ύστερα από τη σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης και σύμφωνα με τις ειδικότερες προϋποθέσεις και περιορισμούς που θα καθορίζονται στην οικεία πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων. ...». Περαιτέρω, στο άρθρο 10 του ίδιου πλαισίου καθορίζονται ειδικά κριτήρια για τη χωροθέτηση αιολικών μονάδων στο θαλάσσιο χώρο και τις ακατοίκητες νησίδες και προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι: «Για τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων στο θαλάσσιο χώρο και τις ακατοίκητες νησίδες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα εξής ειδικά κριτήρια: Α. Κριτήρια χωροθέτησης αιολικών μονάδων στο θαλάσσιο χώρο: 1. Επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων σε όλες τις θαλάσσιες περιοχές της χώρας που διαθέτουν προϋποθέσεις αιολικής εκμεταλλευσιμότητας, εφόσον αυτές δεν εντάσσονται σε ιδιαίτερο θεσμικό καθεστώς ρητής απαγόρευσης της εγκατάστασης ή δεν αποτελούν ζώνη αποκλεισμού, όπως θεσμοθετημένα θαλάσσια ή υποθαλάσσια πάρκα ή βεβαιωμένες γραμμές επιβατικής ναυσιπλοΐας. ... 11. Εφαρμόζονται οι κανόνες του τοπίου που ισχύουν για τις Π.Α.Π., όπως αυτοί προσδιορίζονται ειδικότερα στο Παράρτημα IV της

- παρούσας απόφασης. ... Β. Κριτήρια χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων σε ακατοίκητες νησίδες: 1. Επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων σε όλες τις ακατοίκητες νησίδες της χώρας, εφόσον αυτές δεν εμπίπτουν σε περιοχή αποκλεισμού σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 6 της παρούσας. 2. Στις ανωτέρω περιοχές δεν έχουν εφαρμογή τα όρια που τίθενται στην παράγραφο 1 του άρθρου 8. 3. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται τα κριτήρια χωροθέτησης που ορίζονται στην περίπτωση Α΄ του παρόντος άρθρου για τις θαλάσσιες περιοχές. ...».
8. Επειδή, με την ως άνω 1422/2013 απόφαση του Τμήματος κρίθηκε ότι η ανωτέρω ρύθμιση του άρθρου 6 παρ. 3 του εγκριθέντος με την προσβαλλόμενη απόφαση χωροταξικού πλαισίου, είναι σύμφωνη προς τις προαναφερόμενες οδηγίες, κατά το μέρος που προβλέπεται ότι για τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) της ορνιθοπανίδας επιβάλλεται η σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης, επιπροσθέτως της προβλεπομένης από τη νομοθεσία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, κατά τη διαδικασία της οποίας μπορεί να επιβληθούν και πρόσθετοι περιορισμοί ή να κριθεί μη επιτρεπτή η χωροθέτηση ενόψει της φύσης των εγκαταστάσεων και των χαρακτηριστικών της περιοχής. Περαιτέρω, ενόψει της κατά τα ήδη εκτεθέντα αυστηρής προστασίας που απολαύουν, κατά την οδηγία 79/409/ΕΟΚ, και οι τόποι εκτός Ζ.Ε.Π. που χαρακτηρίζονται ως Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (Σ.Π.Π.), επιβάλλεται η σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης και για τις περιοχές αυτές. Με τις σκέψεις αυτές έγινε δεκτό με την εν λόγω απόφαση του Τμήματος ότι μη νομίμως δεν προβλέπεται με την προαναφερόμενη διάταξη του προσβαλλόμενου χωροταξικού σχεδίου η υποχρέωση σύνταξης ειδικής ορνιθολογικής μελέτης για τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων στις ως άνω περιοχές. Ενόψει, όμως, των δεδομένων της υπόθεσης, και ιδίως του χαρακτήρα της προσβαλλόμενης απόφασης και της φύσης της ανωτέρω πλημμελείας κρίθηκε ότι για την αποκατάσταση της νομιμότητας δεν είναι αναγκαίο να ακυρωθεί η ανωτέρω διάταξη του χωροταξικού πλαισίου ως προς την ως άνω παράλειψη, δεδομένου ότι η πλημμέλεια αυτή είναι δυνατόν να καλυφθεί εκ των υστέρων, χωρίς να θίγεται το δικαίωμα δικαστικής προστασίας του αιτούντος σωματείου, και το Τμήμα ανέβαλε την έκδοση οριστικής αποφάσεως ως προς τη νομιμότητα του άρθρου 6 παρ. 3 του προσβαλλόμενου Ειδικού Πλαισίου και επέβαλε στη Διοίκηση την υποχρέωση να συμπληρώσει, κατά τα προαναφερόμενα την επίδικη ρύθμιση, εντός δύο μηνών από την περιέλευση της ανωτέρω 1422/2013 απόφασής του στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, με την έκδοση σχετικής απόφασης του αρμόδιου οργάνου και τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, επιφυλασσόμενο να κρίνει οριστικά για το θέμα αυτό, μετά τη συμπλήρωση της εν λόγω δίμηνης προθεσμίας, χωρίς νέα συζήτηση στο ακροατήριο.

9. Επειδή, μετά την παρέλευση του ως άνω χρονικού διαστήματος, το οποίο, κατά τα αναφερόμενα στην προηγούμενη σκέψη, είχε ταχθεί στη Διοίκηση με την ως άνω απόφαση του Τμήματος, που επιδόθηκε στους καθ' ύλην Υπουργούς στις 16.4.2013, πλην των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Τουρισμού και Ναυτιλίας και Αιγαίου, στους οποίους επιδόθηκε στις 17, 18 και 19.4.2013 αντιστοίχως, το Τμήμα συνήλθε εκ νέου σε διάσκεψη, δεδομένου δε ότι, όπως διαπιστώθηκε, η προθεσμία αυτή παρήλθε χωρίς η Διοίκηση να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες, όπως επέτασσε εν προκειμένω η αναβλητική απόφαση, την έκδοση δηλαδή αποφάσεως, σε συμπλήρωση των σχετικών ρυθμίσεων του προσβαλλόμενου χωροταξικού πλαισίου, πρέπει η κρινόμενη αίτηση να γίνει εν μέρει δεκτή, και να ακυρωθεί κατά τον βασίμως προβαλλόμενο σχετικό λόγο, η παράλειψη της Διοικήσεως να διαλάβει στο προσβαλλόμενο Ειδικό Πλαίσιο ρύθμιση, με την οποία να επιβάλλεται η σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης και για τις περιοχές εκτός ΖΕΠ που χαρακτηρίζονται ως Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (Σ.Π.Π.). Περαιτέρω, δε, η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί στη Διοίκηση προκειμένου αυτή να εκδώσει, σε συμπλήρωση των ρυθμίσεων του άρθρου 6 παρ. 3 του προσβαλλόμενου χωροταξικού σχεδίου, απόφαση του αρμοδίου οργάνου με την οποία να προβλέπεται ότι για τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (Σ.Π.Π.), επιβάλλεται η σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης.